

PREDGOVOR DRUGOM IZDANJU

Posle godinu dana izlazimo pred novog i mudrijeg čitaoca (jer ono što su juče mogli samo izabrani, danas mogu svi) sa novim izdanjem «Osnovi komunikologije», znatno izmenjenim, ispravljenim i dopunjenim. Na ovaj korak smo se odlučili sa čvrstim uverenjem da su tri momenta bila presudna da pristupimo radikalnim zahvatima kako u sadržaju, tako i u strukturu prethodnog, sada već unekoliko prevaziđenog udžbenika.

Prvi i, možda, i najvažniji momenat. Komunikologija zarad svog interdisciplinarnog usmerenja i kompleksnog sadržaja još uvek je u fazi konstituisanja kao samostalne *par excellence* naučne discipline, te otud još uvek nema svoj predmet istraživanja unapred dat već ga zbog kompleksnosti objekta i pojava koje ga čine ne može strogo odrediti ni istraživačevom tačkom gledišta koja inače stvara predmet istraživanja u nekim drugim, manje složenim naučnim oblastima. Otud predmet komunikologije stalno izmiče istraživaču jer je cilj prioriternih zadataka krajnje otvoren i nema jednom za svagda dat aksiološki sistem. Pa je i ova naša knjiga otvorena: može se dograđivati i dopisivati dok je u istraživača znatiželje i duhovne moći za osvajanje novih prostora.

Komunikologija, bilo kog pravca i usmerenja, ne može imati jednom i za svagda istaknute prioritete istraživanja. Naime, rešavanjem jednog pitanja gotovo izvesno se otvara i nova tema, a neretko i čitav tematski blok. Ovaj će tokom vremena predstavljati tek samo jednu kopču za neki novi blok, sa tendencijom ka novim umnožavanjima. A svako takvo umnožavanje odvija se po zakonima geometrijske progresije, i to posebne vrste: svaki novi tematski blok ne množi se konstantnim prethodnim brojem, između ostalog zbog kompleksne prirode objekta istraživanja. I tako u nedogled, jer apsolutnih naučnih istina nema, kao što se i intencije pošiljaoca i primaoca poruke u komunikaciji gotovo nikad ne podudaraju. Da nije tako ne bi oba učesnika u činu komunikacije bila bliže istini kada različito misle,

nego li kad misle isto. Komunikologija je stoga, poslužimo se jednim poređenjem sa alpinizmom, najefikasnija kada se izvodi timski, te se otud u ovoj oblasti više pamte škole nego li istaknuti pojedinci. Svaki osvojeni vrh je samo usputni logor, sa kojeg se fokusira sledeći viši vrh i priprema strategija za njegovo osvajanje. Tako se postepeno i postupno hita ka onom uvek višem vrhu koji je redovno obavljen maglom kada se posmatra odozdo, a kada se osvoji - obasjan je suncem. Isto tako se od jedne naučne istine kao od uporišta hita ka novoj zagonetnoj, maglovitoj. Tako alpinisti od jednog obasjanog suncem vrha, kao uporišta, hitaju ka drugom obasjanom, ali pogleda uvek uprtog u onaj najviši koji je najčešće nedostižan.

Interdisciplinarnost komunikologije podrazumeva obaveznu primenu kombinovanih pristupa istraživanja i analitičkih procedura, preuzetih od raznih komplementarnih naučnih disciplina: prvo – imanentnih, unutrašnjih postupaka kada se objekat istraživanja posmatra iznutra, tj. prema samom sebi sa ciljem da se otkrije unutrašnji sklop objekta, njegova struktura, da bi se tek u narednoj fazi pristupilo komparativnim metodama, sa ciljem da se objekat odmeri prema sličnim, dakle, komplementarnim, ali i prema različitim strukturama.

Drugi i ne manje važan momenat. Prvo izdanje udžbenika je rasprodato, a u međuvremeno smo primili veliki broj pismenih podnesaka od naših čitalaca diljem Bosne i Hercegovine: Banja Luke, Travnika i drugih mesta, pa je to bila zgodna prilika da se impozantan broj opaski, predloga, primedbi, pa, bogami, i kritika, pažljivo razmotri i po njima postupi u novom izdanju, dakako, u nekoj razumnoj meri i na osnovu konsultovanja novih izvora saznanja iz komunikologije za poslednjih godinu dana. Ova mišljenja naših čitalaca bila su presudna da se pristupi izradi novog izdanja. Hvala im svima i svakom posebice, jer bez njih ne bi, verovatno, ni bilo novog izdanja ili ono ne bi bilo tako kvalitetno. Zbog toga ovo izdanje posvećujemo svim našim vrlim đacima. Tokom te godine iz dana u dan smo pažljivo iznova iščitavali tekst rukopisa prvog izdanja, i, polazeći od korisnih

sugestija tog našeg zbirnog pažljivog čitaoca, a uz konsultovanje nove literature predmeta, - učvrstili smo se u uverenju da treba izvršiti korenitu reviziju nekih naših prethodnih stavova, a istovremeno smo ugrađivali naša nova saznanja i sopstvena istraživanja u nova poglavlja koja su zbog velike hitnje kod pripreme prvog izdanja bila neopravdano izostavljena. Druga pak poglavlja, posebno ona koja su ovlaš i konspektualno obrađena, detaljnije su razrađena i osvežena novim aplikacijama. Ponekad je u nekim poglavljima plasirana nova vizura, uveden novi aspekt, a postojeći proširen i dopunjen.

I, najposle, poslednji i ne manje važan argumenat. Za poslednjih godinu dana pojavila se čitava jedna serija knjiga, rasprava i članaka iz komunikologije bez kojih se ne da zamisliti nijedan udžbenik koji pretenduje na kakvu-takvu naučnu zasnovanost i potrebnu širinu. Bezmalobesno sve što je iščitano od tog materijala je uneseno u vidu dopune u prethodnu bibliografiju, pa i ono što neposredno nije bilo iskorišćeno kod izrade nove knjige.

U celosti smo dodali novi blok teme pod naslovom *Vidovi profesionalne komunikacije sa tri nova* poglavlja, čiji je cilj bio da se popune teorijske beline:

- *Komunikacija u pravnom sistemu kao fenomen prava i komunikacije.*
- *Osobenosti komunikacije u zdravstvu.*
- *Osnovni aspekti komunikacije u sportu.*

Pa ipak je u komunikologiji izgrađivanje novih teorijskih postavki otvoreno: nema zasad čvrsto izgrađenog sistema iz kojeg bi se videlo šta ona obuhvata i na čemu počiva.

Znatno su izmenjena i dopunjena i većina ostalih poglavlja, a pre svega ona koja se tiču:

- Verbalne komunikacije (u odeljku pod naslovom *Supstandartna leksika usmenog govora* dodate su iscrpne i minuciozne analize Kenoovih *Stilskih vežbi* koje će studentima poslužiti kao odlična vežba za ovladavanje svim stilističkim slojevima savremenog jezika.

- Poslovne komunikacije (između ostalog i važan odeljak koji se tiče odnosa muško-žensko);
- Performansne komunikacije;
- Konfesionalnog modela komunikacije (sa istorijskim osvrtom na genezu i razvoj komunikacije u poznatim svetskim religijama);
- Kulturološkog modela komunikacije.
- U prilogu 2. dat je spisak tema za eseje (ukupno 64 kojima se pokrivaju se oblasti komunikologije sa pregledom preporuka za njihovu izradu)
- U prilogu 3. je data kolekcija probranih studentskih mapa uma *Komunikologija*

Osećamo potrebu da još jednom istaknemo nešto što nam se čini da je vrlo važno. Iako smo bili svesni dveju dijametralno suprotnih opasnosti: simplifikacije naučne građe, s jedne strane, i odveć apstraktnog izlaganja čisto teorijskih deonica, sa druge, što smo posebno istakli i u Predgovoru prvom izdanju (Vidi: str. 7), ipak ni u ovom novom izdanju nismo uspeli u celosti da izbegnemo ove dve zamke koje prate izradu svakog pa i ovog udžbenika – ni plicake simplifikacije, ni ponore i bezdane filozofskih kontemplacija. Pažljivim iščitavanjem i poređenjem ovih segmenata teksta dali smo se ipak u traganje za nekim srednjim putem, onim priželjkivanim idealnim, ali koji neprestano izmiče – ne bi li se oslobodili od odveć zamršenih teorijskih deonica, uprostiti ih, ali ne poprostačili; ne bi li odveć lako čitljive pragmatične isečke teksta ojačali novom teorijskom mišlju iz novije literature iz komunikologije ili iz sopstvenih istraživanja kojima se kao semantičari i semiotičari po vokaciji bavimo niz godina, a ugradili smo ih u neke od naših naučnoistraživačkih projekata. Jedan takav je realizovan u okviru doktorske disertacije iz komunikologije i projekta jednog od autora Larise Čović, a drugi je obradio Branimir Čović u okviru projekta, posvećenom istraživanju intermedijalnih relacija.

Reč-dve o opremi ove knjige. Ni travi nije svejedno na kojoj će podlozi rasti, ni čoveku u kakvim će se uslovima razvijati, ni čitaocu – kakav će mu biti prvi kontakt sa knjigom, preko korica. Rast homo sapiensa od deteta, kada prostor oko sebe osvaja i određuje mu koordinate putem materijalnog dodira, do odraslog formiranog čoveka koji svojom duhovnošću osvaja prostore metafizičke vertikale, - to je put koji svaki pažljivi čitalac ponavlja uvek u osvajanju prostora složene naučne discipline: od prostih materijalnih faktualnih informacija do složenih konceptualno-filosofskih. Imajući sve ovo u vidu, saželi smo prethodni iskaz do vizualnih simbola, čiji se smisao širi i preliiva preko svog osnovnog značenja i nagoveštava mnogo štošta drugo: na prednjoj strani je predstavljen prvi komunikativni kontakt deteta sa detetom; na zadnjoj – zagonetni kontakt čoveka sa Bogom koji mu dariva one prve božanske reči.